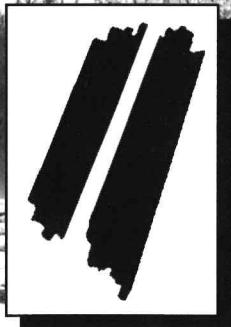

LATVIJAS OKUPĀCIJAS MUZEJA BIEDRĪBA

2006. gada pavasarī, Nr. 21

OKUPĀCIJAS MUZEJA *APKĀRTRAKSTS*

„OKUPĀCIJAS MUZEJA DARBS VELTĪTS
PIEMINAI, PATIESĪBAI, APSKAIDRĪBAI.”
AKADEMIĶIS JĀNIS STRADINŠ

VAR PALIKT NEPATEIKTS

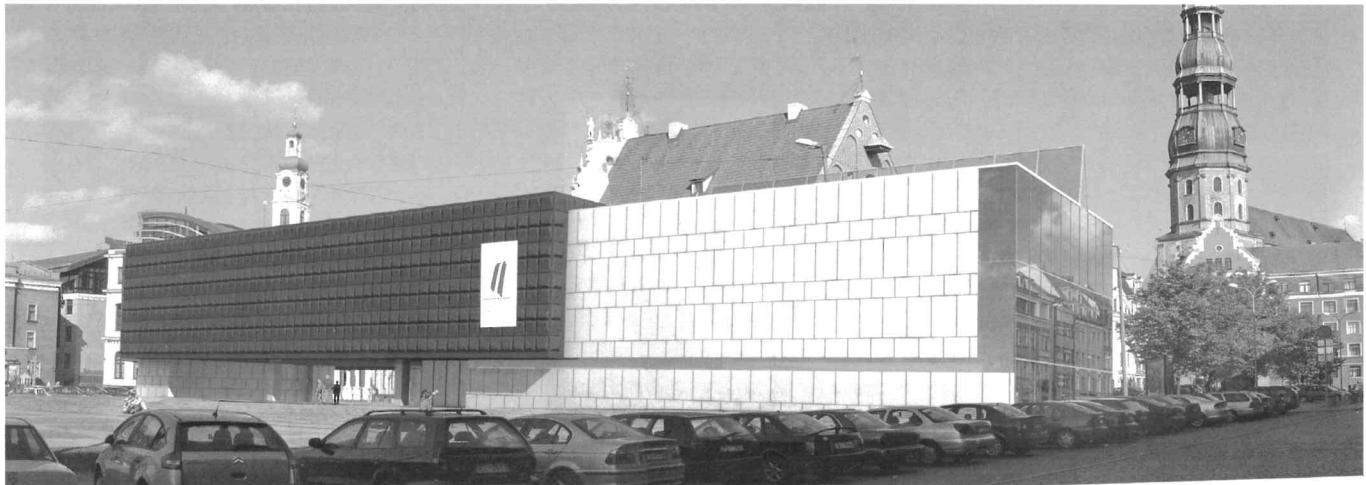
Mēs it kā bijām visu ziemu projām no bērzu šķērssvītrotā baltuma, no ziedputekšņu klētīm un garkājainiem svēteļiem. Sniegs ligzdās nakšņoja, un saule tikai zagšus gar pašu apvārsni pa sērsnu aizstaigāja. Ziemas guļā aizgāja pat daža laba māja. Vien eglu uzstājīgais zaļums lika pacelt acis, tik ļoti noilgojušās pēc atspulgiem. Bij’ šķietams miers – uz krāsns augšas abra un iejavas sasalis. Bet iekuram jau zemē krita čiekuri un drošībjostu atraisīja sēkliņas. Kas sirdī darījās, to prese nerakstīja.

Mēs it kā bijām prom un tomēr klāt pie visa. Kad vaļā rāvās upes līdz zemes malai palos. Kad plauka māllēpes un lazdas vaigu galos. Kad zeme apasiņota, kā mīkla rūgstot cēlās, un miegs vairs neuzdrīkstējās pat stundā vēlā. Pa debess ceļiem gājuputni nāca, un tā bij’ zīme – uz dzimto pusī biļeti var gādāt. Vilkt kājas gumijniekus, brist pa pērno kūlu, ik koku atpazīt un lūkoties, vai sniegpulksteņi no zemes jau nav izbāzuši dūrītes.

Kad daba krāsas jauca, mēs it kā bijām prom un tomēr tuvu klāt. Bij’ velēna vēl nepacelta, bet jau uz nogruntētā zemes audekla tik līksmi ota krāsu pirmo kārtu klāja, ka nošķieda ir mūs ar pieneņzeltu un sirdī ierakstīja dzīivotprieku par spūti tam, ka daudz kas nepietiekams.

Ko vairs par miegu, kad ievu ziedu trakums ceļus kaisīs. Ko gulēt vairs – var palikt nepateikts, cik ļoti, ļoti ir šī zeme mīļa. Kā nemosties, kad apkārt rosās viss, kam vien ir dvaša? Kā roku nepielikt, kad paša izsapņots ir atgriešanās ceļš? Kā neposties, kad nebeidzams ir gājums te prom, te atpakaļ pie visa tā, ko ļaudis sauc par Mājām.

Anda Līce

JAUNS, INTENSĪVS DARBA POSMS

Pēdējā pusgada laikā muzeja vadības un darbinieku sūrais darbs ir vairāgojies ar panākumiem, kas prasīs vēl intensīvāku darbu nākotnē. Būtiski nostiprinājušās OM tiesības uz savas ēkas lietošanu, tās nodošana valsts īpašumā (līdz šim ēka piederēja Rīgas domei) dod iespēju reizē ar izstrādājamo un Saeimā pieņemamo Okupācijas muzeja likumu nodrošināt muzeja ilgtermiņa pastāvēšanu un finansiālu atbalstu no valsts budžeta ēkas jaunās daļas Nākotnes nama izbūvei.

Tuvākā nākotnē jāstrādā pie Okupācijas muzeja likuma un tā (cerams, vēl pirms nākamajām vēlēšanām) pieņemšanas Saeimā. Šo cerību stiaprīna fakts, ka valdošās koalīcijas partijas, kā arī TB/LNNK ir izteikušas principiālu atbalstu šādam likumam un kultūras ministre Helēna Demakova ir izvirzījusi Okupācijas muzeja nostiprināšanu kā vienu no KM prioritātēm.

Neskatoties uz iecerēto valsts pabalstu, muzejam vairāk nekā agrāk būs nepieciešams mūsu draugu un daudzo privāto ziedotāju atbalsts. Jaunas, paplašinātas un modernizētas ekspozīcijas veidošanai un muzeja paplašinātai darbībai būs nepieciešami lieli līdzekļi, ko nenosegs valsts budžets, bet gan mūsu pašu dāsnumi. Ziedotāju atbalsts vainagojas ar neticami strauju apmeklētāju skaita pieaugumu. 2004. gadā muzeju apmeklēja 65 191 persona (vairāk nekā 200 dienā!), bet 2005. gadā jau 111 489 personas (vairāk nekā 350 dienā). Skolēni un studenti, tūristi un valstsvīri, pašmāju un ārzemju vēsturnieki un pētnieki muzejā apgūst to, kas gadu desmitiem bija aizliegts un apslēpts.

Taču, manuprāt, vērtīgākais muzeja panākums ir mūsu jaunā līdzstrādnieku paaudze, kura šobrīd ar lielu interesi piedalās jaunās ekspozīcijas plānošanā un veidošanā. Tas liecina, ka mūsu tautas likteņa stāsts tiks kopts no paaudzes paaudzē.

Pēteris Bolšaitis,
OMB valdes priekšsēdis

English summary on page 18-19.

KĀPĒC MUZEJAM VAJAG NĀKOTNES NAMU?

Par Nākotnes nama nepieciešamību muzeja vadība jau vairākkārt izteikusies. Šoreiz piedāvājam muzeja speciālistu viedokli, kāpēc Nākotnes nams ir tik būtisks katrai muzeja darba nozarei.

Danute Dūra, muzeja Izglītības programmas vadītāja:

Mums vajadzīga nodarbību telpa, kurā var ietilpt vismaz viena klase. Pirms diviem gadiem mums bija ļoti veiksmīgs lekciju cikls, kurā piedalījās gan skolotāji, gan skolēni. Taču mēs telpu trūkuma dēļ to vairs nevarām atļauties. Muzeja ekspozīcijas zālē vietas pietiktu, bet tur ir ļoti auksts. Turklat apmeklētāji un lekciju klausītāji viens otram traucē. Arī skolotāju seminārus muzeja telpās vietas trūkuma dēļ vairs nerīkojam. Skolotāji, kuri skolās lieto muzeja Izglītības programmas izstrādātos mācību materiālus, tos var izmantot daudz efektīvāk, ja ir piedalījusies mūsu rīkotajos semināros.

Ojārs Stepens, ekspozīcijas kurators:

Ir plānots, ka būs arī telpas, kur ekspozīciju sagatavot. Pašreiz, gatavojojot izstādes, aizņemam vienīgo muzeja sanāksmu telpu pagrabā. Mums ir vajadzīga telpa, kurā ieplūst dienas gaisma! Otrkārt, mēs gaidām telpas veco ekspozīciju materiālu glabāšanai. Tagad mēs tās vedam uz noliktavu Slokas ielā, taču tur ir auksts un mitrs.

Taiga Kokneviča, muzeja krātuves vadītāja:

Muzeja ēka, atšķirībā no daudziem citiem Latvijas muzejiem, tika celta kā muzejs. Taču uzbūvēja tikai pirmo celtnes kārtu – ekspozīcijas telpas, bet otrā kārta, kurā būtu krātuves un darbinieku telpas, palika neuzcelta. Tāpēc patlaban visi muzeja krājumi glabājas telpās, kurās gar sienām stāv krājumu skapji, bet vidū novietoti speciālistu darbgaldi. Tāda situācija ir arī dokumentu krātuvē, kur strādā trīs krātuves darbinieces. Tur pieņemam arī apmeklētājus. Tieši tagad ir īstais laiks papildināt muzeja krājumus, jo vēl ir aculiecinieki, kuri piedzīvojuši okupāciju sākumu, karu, deportācijas un ieslodzījuma gadus. Tāpēc mums nepieciešams Nākotnes nams.

MUZEJA DARBS

2006. gada 24. janvārī, gandrīz gadu pēc sava iepriekšējā lēmuma par muzeja ēkas nodošanu valstij, Rīgas dome atkal lēma par Okupācijas muzejam piesaistīto zemes gabalu. Šoreiz tā mainīja zemes gabala robežas tā, lai uz tās būtu iespējams uzcelt Gunāra Birkerta plānoto muzeja piebūvi. Pašlaik valsts kancelejas juristi strādā, lai muzeja ēku un zemi reģistrētu kā valsts īpašumu. Līdz ar to, šķiet, ir atrisinājies jautājums par muzeja palikšanu esošajā ēkā.

Latvijā sākta diskusija par pieminekļa celšanu okupācijas laikā cietušajiem. Ir ierosināts, ka šāds piemineklis varētu būt Okupācijas muzeja tuvumā. Tomēr dažādu sabiedrisko organizāciju viedokļi par to, kam piemineklis tiks velts un kādam tam jāizskatās, ir atšķirīgi. Latvijas Okupācijas muzejs domā, ka piemineklis ir jāharmonē ar G. Birkerta projektēto Nākotnes namu. Jau pērn Saeimā tika izskafīts likumprojekta par Latvijas Okupācijas muzeju pirmais lasījums. Šobrīd Kultūras ministrijas juriste, konsultējoties ar muzeja vadību un Saeimas juristiem, raksta likumprojekta tekstu un gatavo to otrajam lasījumam. Muzeja vadība savukārt aktīvi lobē, lai deputāti atbalstītu šā likuma pieņemšanu.

Par jauno eksposīciju, kas tiks atklāta kopā ar Nākotnes namu, domā, diskutē un lemj muzejā izveidotā darba grupa. Pirmo eksposīcijas koncepciju, ko ziemā izstrādāja telpu arhitekte Anna Zoldnere un vēsturniece Lelde Neimane, darba grupa ņema par pamatu tālākam darbam. Jaunās eksposīcijas veidošanu koordinē vēsturniece Ieva Gundare. Paralēli muzeja darba grupai pie jaunās eksposīcijas iekārtojuma strādās arī ASV pazīstamais muzeju speciālists Pēteris Dajevskis.

Topošajā likumprojektā par Latvijas Okupācijas muzeju paredzēts, ka piebūves celtniecību finansēs valsts. Taču, lai Nākotnes namu varētu iekārtot, jau kopš šā gada sākuma muzejs raksta vēstules latviešu organizācijām ārvalstīs ar lūgumu ieguldīt līdzekļus projekta attīstībā. Muzeja vadība sirsniģi pateicas visiem, kas jau ieguldījuši vai solījuši savu atbalstu. Viņu vārdus un organizāciju nosaukumus var atrast muzeja mājaslapā www.omf.lv sadaļā Nākotnes nams.

Līga Strazda,
Projekta „Nākotnes nams” sabiedrisko attiecību speciāliste

TEMATISKĀS IZSTĀDES

„IZDOŠANA”

„Lai aizvešana notiku gludi, bez aizķeršanās, noteikti un uzreiz jāizpilda visas pavēles un norādījumi. Ja tas nenotiks vai ja kāds aizvešanas laikā mēģinās bēgt, tad tas sevi un savus biedrus pakļaus lielām briesmām” – tāds ir viens no punktiem paziņojumā, ko zviedru policisti teica internētiem latviešu leģionāriem 1946. gada janvāra agrā rītā.

1946. gada 25. janvārī Zviedrija izdeva PSRS 146 baltiešu karavīrus – 130 latviešus, 9 lietuviešus un 7 igauņus. Kara pēdējās dienās viņi bija meklējuši patvērumu neitrālajā Zviedrijā. Jau 1945. gada jūnijā Zviedrijas valdība pieņēma lēmumu izdot šos karavīrus PSRS. Internētie karavīri par izdošanu uzzināja novembrī, protestējot pret to, uzsāka badasstreiku, daži no viņiem izdarīja pašnāvību. Palīdzēt internētajiem latviešu leģionāriem mēģināja arī Latvijas diplomātiskā un konsulārā dienesta vadītājs un vienlaikus arī ārkārtējais sūtnis Lielbritānijā Kārlis Zariņš, lūdzot Anglijas Ārlietu ministrijai uzņemt leģionārus tās okupācijas zonā Vācijā.

Par latviešu leģionāru cerībām un izmisumu Zviedrijā no 1945. gada vasaras līdz 1946. gada 25. janvārim stāsta tematiskā izstāde „Izdošana”. Izstādē apskatāmi foto un dokumenti par latviešu karavīriem internēto

nometnēs Zviedrijā, leģionāru vēstules, sadzīves priekšmeti un piemītas lietas, Zviedrijas Ārlietu ministrijas un PSRS sūtniecības Stokholmā dokumenti, Latvijas diplomātu Rietumos sarakste un liecības par sabiedrības noskaņojumu pret Zviedrijā internēto karavīru izdošanu PSRS, tiesāto no Zviedrijas izdoto latviešu leģionāru krimināllietu materiāli.

Materiālus par internētajiem leģionāriem saglabājuši un muzejam dāvinājuši Marta Cakare, Oskars Lapa, Melita Kipluks, Vilma Teness. Izstādes veidotāji: vēsturniece Aija Ventaskraste un mākslinieks Jānis Spalviņš. Izstāde apskatāma līdz jūnijam.

Aija Ventaskraste,
OM vēsturniece

CEĻOJOŠĀ IZSTĀDE PASAULĒ

Ceļojošā izstāde „Latvija ir Eiropā” pakāpeniski ir aktualizēta – gan izstādītājas valsts kontekstā, gan jaunās sakarībās, Latvijai iekļaujoties demokrātisko valstu struktūrās.

Izstāde parāda Latvijas nesenās pagātnes 50 gadus viegli uztveramā veidā, ar raksturīgiem foto uzņēmumiem un īsiem skaidrojošiem tekstiem četrās valodās – angļu, franču, vācu un latviešu – pēc vajadzības kādu no tām aizstājot, piemēram, ar spāņu un, cerams, arī kādreiz – krievu valodu. Ievadā ūss ieskats agrākā vēsturē ar neatkarības laiku un nobeigumā ūsi par neatkarības atgūšanu un valstiskām aktualitātēm līdz pat 2005. gada nogalei.

Kopš 1998. gada, kad izstāde bija Brisele, Eiropas Parlamentā, tā ir rādīta daudzās Eiropas valstis – Luksemburgā, Oslo, Kopenhāgenā, Štrasburgā, Stockholmā, Varšavā, Parīzē, Lisabonā, Madridē, Prāgā, Florencē, Budapeštā, Helsinkos, Londonā un daudzās Lielbritanijas pilsētās. Tā bijusi gan tālajā Austrālijā, gan daudzviet arī Amerikas Savienotās Valstis, piemēram, nesen ANO galvenajā mītnē Nujorkā.

Līdz Latvijas uzņemšanai Eiropas Savienībā un NATO. Vācijā vēl nebija izdevies parādīt izstādi. Lai tas varētu notikt, bija jāsadarbojas toreizējam LV aizsardzības ministram G.V. Kristovskim ar Bundestāga locekli Markusu Mekeli (*Markus Meckel, MdB*), aktīvu Baltijas valstu advokātu. Mekelis arī kļuva izstādes patrons un gādāja, lai sāktu pavērties durvis Vācijā – sākums bija Berlīnes parlamentā.

Vācijas parlamentos un vispār Vācijā ir atbrīvojies ceļš ne vien izstādei, bet visai mūsu okupācijas problemātikai politiskā līmenī. Izstādi Vācijā oficiāli ir rīkojuši Berlīnes, Minchenes, Brēmenes, Potsdamas, Šverīnas parlamenti un citas vācu institūcijas. Vairākām izstādes vietām izdevās piesaistīt Konrāda Adenauer fondu. Parasti panācām, ka par izstādes vešanu no vienas vietas uz nākošo gādā vācu rīkotāji un sedz arī ceļa un apmešanās izdevumus Latvijas pārstāvjiem. Izstādes atklājēji no vācu puses parasti bijuši parlamentu prezidenti, pilsētu galvas, profesori vai institūciju vadītāji. No latviešu puses – ministri, deputāti, vēstnieks, vēsturnieki, sabiedriski darbinieki. Latvijas goda konsuls Dr. Schulze ļoti aktīvi ir palīdzējis vairākkārt.

Kopā ar izstādi ceļo brošūra vācu valodā, ar papildu informāciju un bibliogrāfiju. Izstādes laikā parasti rāda Dzintras Gekas dokumentālo filmu „Sibirijas bērni” ar subtītriem vācu valodā. Vairākās vietās (Berlīnes parlamentā, Drēzdenē un Minsterē) ir notikušas interesantas ceļojošās izstādes Vācijā patrona, Bundestāga locekļa Markusa Mekelē ierosinātās podija diskusijas starp vācu un latviešu politiķiem un vēsturniekiem, iesaistot arī klausītājus. Vācu laikrakstos parasti arī parādījušies raksti un intervijas ar LV pārstāvjiem.

Izstāde Vācijā turpinās. Kopš 2004. gada maija līdz 2005. gada beigām ir veikts divdesmit viens šāds ceļa gabals. Izstāde ir kā viens piliens uz karsta akmens. Piebiedrojies ir vēl kas īpašs – Sandras Kalnietes grāmata „Ar balles kurpēm Sibīrijas sniegos”. Šo grāmatu jau veiksmīgi pārdod Vācijas grāmatu veikalos, un arī pati autore kopā ar tulkošāju Matiasu Knollu bijusi lasījumos vairākās pilsētās – vairākkārt kopā ar izstādi. M. Knolls pratis pārtulkot ne vien vārdus, bet arī mentalitāti vāciešiem vislabāk saprotamā veidā. Tā nu pamazām mazinās vienaldzība un neziņa par Latviju.

Maija Sinka,
OM CI Vācijā koordinātore

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA

VAI JĀSĀK MĀCĪT LATVIJAS VĒSTURI?

Mācību gads pakāpeniski tuvojas noslēgumam. Šis bija *karsts* semestris ne tikai Izglītības programmā, bet vēstures mācīšanas jomā Latvijā kopumā. Pēc vairāk nekā gadu ilgušām diskusijām toreizējā izglītības un zinātnes ministre Ina Druviete 12. janvārī izdeva rīkojumu „Par mācību priekšmeta „Latvijas vēsture” ieviešanu”. Neiedziļinoties lietas būtībā, Latvijas presē sākās asa diskusija par to, ka Latvijas vēsture skolās netiek mācīta. Diskusijas karstumā radās pat iespaids, ka tā ir kampaņa pret vēstures skolotājiem – atsevišķi autori aicināja Izglītības ministriju „pārlūkot skolotāju kadrus”, t. i., atlait no darba esošos skolotājus par to, ka viņi atļaujas nepiekrist ministrijas lēmumam.

Es apliecinu, ka Latvijā ir radoši un atbildīgi skolotāji, kuri ne tikai spēj iemācīt Latvijas vēstures pamatfaktus, bet arī rosina un ieinteresē skolēnus patstāvīgi studēt sava novada un valsts pagātni. To apstiprina katru gadu dalībai konkursos iesūtītie lieliskie skolēnu pētījumi.

Jau desmit gadus Izglītības programmas mērķis ir bijis veicināt Latvijas vēstures mācīšanu skolās. Pateicoties ziedotāju atbalstam, esam centušies uz to virzīties. Šajā laikā esam sastapušies ar daudziem iedvesmojošiem skolēnu un skolotāju darba paraugiem. Augusta beigās, pirms nākamā mācību gada sākuma, rīkosim lielu izstādi par godu IP desmit gadu jubilejai; tajā plānojam parādīt daļu no skolēnu darbiem, kas apliecina arī skolotāju milzīgo ieguldījumu Latvijas vēstures mācīšanā. Aicinām visus interesentus aplūkot izstādi. Būsit laipni gaidīti muzejā!

Danute Dūra,
Izglītības programmas vadītāja

MUZEJA EKSPONĀTI PASAULĒ

NO TERORA LĪDZ NEATKARĪBAI

2005. gada 30. oktobrī ACC galerijā Veimārā (Vācijā) atklāja izstādi „Sociālais kolekcionārs” (*Social Collector*). Kopā ar sešiem citiem „kolekcionāriem” – institūcijām un privātpersonām no Vācijas, ASV un Japānas – izstādē piedalījās arī Latvijas Okupācijas muzejs ar kolekciju „No terora līdz neatkarībai”. Izstādi no 36 interesantākajiem muzeja krātuves atlasītiem priekšmetiem veidoja muzeja krātuves līdzstrādniece Evita Rukke un mākslinieks Jānis Spalviņš. Atklāšanas dienā Ieva Gundare nolasīja lekciju par vēstures apziņas veidošanos un attīstību Latvijā. Izstāde bija apskatāma līdz 2006. gada janvārim.

Daļa priekšmetu pārstāv līdz šim muzejā visplašāk eksponētos – piemiņas lietas, kas vēsta par padomju deportācijām. Izstādījām izsūtījumā līdzi paņemtos priekšmetus – gan fiziskās, gan garīgās izdzīvošanas liecības. Arī tādus, kas kalpo piemiņai, piemēram, kapa plāksnīti no 25. kilometra Taišetas–Bratskas trases invalīdu nometnes kapulauka, vizlas gabalu no raktuvēm, kurās strādāja ieslodzītie.

Gan muzeja ekspozīcijā, gan mūsu vēsturiskajā apziņā jēdziens „okupācija” automātiski saistās ar padomju deportācijām. Tomēr starp jēdzienu „okupācija” un „deportācija” nav liekama vienādības zīme. Latvija bija okupēta pusgadsimtu. Bet četrdesmitie gadi būtiski atšķirās no septiņdesmitajiem, kad masveida deportācijas vairs nenotika. Un tomēr tā bija okupācija... Veimārā izstādītā Okupācijas muzeja kolekcija izved cauri visiem okupācijas gadiem.

Domāt par okupācijas laika vēsturi no dažādiem aspektiem, arī par periodu, kad nevaldīja totāls terors, īpaši svarīgi kļuvis šobrīd, kad Okupācijas muzejs stāv lielu pārmaiņu priekšā un sākusies jaunas pamatekspozīcijas koncepcijas izstrāde. Tāpēc var teikt, ka muzeja izstāde Veimārā ir arī kā solis nākotnē.

Ieva Gundare,
OM jaunās ekspozīcijas vēsturniece,
Evita Rukke, OM krātuves līdzstrādniece

IZGLĪTĪBAS PROGRAMMA

JAUNUMS – AUDIOGIDI – DARBOJAS LABI

Latvijas Okupācijas muzeja jaunievedums – audiogidi – jau ir guvis lietotāju atzinību. Projekta finansējums iegūts kā Latviešu fonda granta piešķīruma un ziedojuums Vernera Rūtenberga piemiņai. Audiogidu projekta vadītāja vēsturniece Ieva Gundare stāsta, ka jau pirmajā dienā jauninājumu vēlējās izmēģināt 11 apmeklētāji, viņi ieteica to arī citiem muzeja apmeklētājiem: „Lietotāju vērtējums bija ļoti pozitīvs. Viņi teica, ka uzzinājuši daudz jauna. Daži atgriezās muzejā atkārtoti, lai noklausītos visu līdz galam. Lielākā daļa apmeklētāju izvēlējās saīsināto variantu, bet daži klausījās visu pilnībā un muzejā pavadīja trīs stundas! Kāds apmeklētājs no Velsas, kurš pats profesionāli ir saistīts ar izstāžu veidošanu, teica: „Well written.” Kāda vecāka dāma teica, ka viņai piekususi roka, turot audiogidu. Šo problēmu viegli atrisināt ar austiņām, bet tobrīd mums to vēl nebija pietiekamā skaitā. Otrs kritiskais vērtējums bija no kādas zviedru dāmas, kura teica, ka teksts uz beigām esot nedaudz nacionālistisks.”

Audiogidu teksti par katru stendu ir vidēji pusotru minūti gari. Pašreiz audiogidi „runā” latviešu un angļu valodā, tiek gatavots teksts vācu valodā. „Kā jau paredzējām, latviešu vari-

ants nebija īpaši pieprasīts, ir skaidrs, ka mums jākeras pie franču, somu un spānu valodas,” stāsta I. Gundare. Tomēr atšķirībā no muzeja gidi vadītajām ekskursijām, kas joprojām muzejā notiks bez maksas, par audio gidi izmantošanu ir jāmaksā trīs lati. Ir jāiemaksā arī 10 latu drošības nauda, ko pēc lietošanas atdod atpakaļ.

Ziņa par audiogidu ieviešanu Okupācijas muzejā jau izplātījusies, un uz muzeju nāk dažādu organizāciju pārstāvji, lai sīkāk uzzinātu par audiogidu iekārtām un muzeja pieredzi. Informāciju par audiogidiem publicējuši gan rajonu, gan nacionālie laikraksti „Latvijas Vēstnesis Plus” un „Diena”. Audiogidu projekts vēl nav beidzies. Kad būs tapis Nākotnes nams ar jauno, modernizēto pastāvīgo ekspozīciju, visi teksti būs jāveido no jauna. Arī šai vajadzībai izmantosim

muzeja draugu ieguldījumu Nākotnes nama attīstībai, tos jau šobrīd vāc ārzemēs un drīzumā vāks arī Latvijā.

Līga Strazda,
OM projekta „Nākotnes nams”
sabiedrisko attiecību koordinatore

Projekta vadītāja Ieva Gundare (centrā) un pirmie lietotāji – divi briti. Ieraksts viesu grāmatā: „Thank you very much. We feel honoured to be the first to use the Audio Tour. Extremely interesting. Chris and Phil Sharpe, Leicester, UK.”

PIEMIŅAI, PATIESĪBAI, APSKAIDRĪBAI

PIEMINEKLIS

Lāčplēša dienas priekšvakarā – 10. novembra vakarā – Latviešu Biedrības namā notika organizācijas „Daugavas Vanagi” sarūpētā fotoalbuma „Latviešu leģionāri” atvēršana. No vairāk nekā 400 lappušu biezā un 2,248 kilogramus smagā lielformāta izdevuma uz mums raugās 1004 līdz šim lielākoties nepublicētas fotogrāfijas. Grāmatas autori ir Latvijas Okupācijas muzeja (Andrejs Edvīns Feldmanis, Taiga Kokneviča, Anda Līce, Uldis Neiburgs), Latvijas Kara muzeja (Valdis Kuzmins) un Totalitāisma sekū dokumentēšanas centra (Jānis Vasiļevskis) darbinieki, kā arī bijušie leģionāri Edvīns Brūvelis, Arvīds Kalupnieks un Rolands Kovtuņenko.

Grāmatā izmantoti arī apjomīgi foto krājumi no Latvijas Fotogrāfijas muzeja, Bauskas Novadpētniecības un mākslas muzeja, Madonas Novadpētniecības un mākslas muzeja, Latgales Kultūrvēstures muzeja, Bornholmas Vēstures muzeja, Latvijas Valsts arhīva, „Daugavas Vanagu” Centrālās valdes arhīva, „Tēvzemes Daugavas vanagu” Talsu nodaļas un 72 personu privātkolekcijām. Īpaši jāizceļ kara laika fotogrāfu un kara ziņotāju Teodora Bidega, Leopolda Sīpoliņa, Jāņa Tālava un Nikolaja Uldriķa uzņemtie fotouzņēmumi. Šajā grāmatā galveno lomu spēlē tieši fotogrāfija – spilgtā tā laika norišu dokumentētāja. Šā izdevuma idejas autors un foto redaktors A. E. Feldmanis grāmatas ievadā zīmīgi raksta: „Ir kāda vienojoša metafora starp apmēram diviem tūkstošiem fotogrāfiju, no kurām bija jāizvēlas publicējamās, – tas ir ceļš. Šis ceļš aizsākas pie Brīvības pieminekļa Rīgā, kura tuvumā vēlējās fotografēties latviešu karavīrs. Tālāk tas ved pa sprunguļu ceļu Volhovā, dubļos mīciņo atkāpšanās ceļu Austrumu frontē, gar tēvu mājas ceļa galu Vidzemē un sala stindzinošo ceļu Pomerānijā. Katram ceļam ir krustceles. Šis vadmotīvs caurvij vairāk nekā tūkstoti publicēto fotogrāfiju un apstājas lasītāja rokās.”

Visi grāmatas teksti un anotācijas ir tulkotas arī angļu valodā, tas ir vērtīgs ieguldījums ārzemju auditorijas izglītošanā par šo nozīmīgo un vienlaikus pretrunīgo Latvijas vēstures lappusi. Fotoalbumu papildina arī tajā minēto personu rādītājs, leģionār lietoto dienesta pakāpju salīdzinājumi un Latviešu leģiona vēsturei veltītās bibliogrāfijas saraksts. Realizētais projekts ir labs piemērs dažādu institūciju un cilvēku sadarbībai, pat Atlantijas okeāna abās pusēs. Par ieguldījumu fotoalbuma iznākšanā paldies jāsaka ne tikai „Daugavas Vanagiem” kā grāmatas izdošanas finansētājiem, bet arī Kanādas Bruñoto spēku atvaiņinātajam pulkvežleitnantam Sigurdam Andersonam par militārās terminoloģijas noslēpēšanu un īpašs paldies angļu valodas tulkotājai un redaktorei Dagnijai Staško.

Fotogrāfijas, kas runā katra pati par sevi, kopā ar citiem grāmatas satura elementiem (dzejnieces A. Līces esejas un vīru kopas „Vilki” iedziedētais kompaktdisks ar 24 leģionāru dziesmām) nodrošina šā izdevuma emocionālo un kultūrvēsturisko vērtību. Tas ir aicinājums brīvi un bez aizspriedumiem beidzot paskaņties uz leģionāriem kā savas tautas karavīriem (neatkarīgi no tā, ka viņi bija spiesti valkāt svešus formastērpus) un godprātīgi pieminēt veselas paaudzes likteņus. Tas ir veltījums un paliekošs piemineklis veselai paaudzei, tiem vairāk nekā 100 000 latviešu karavīru, kas tika ierauti un daudzi no viņiem samalti nežēlīgajās Otrā pasaules kara likteņdzirnās.

Uldis Neiburgs,
Latvijas Okupācijas muzeja pētnieks

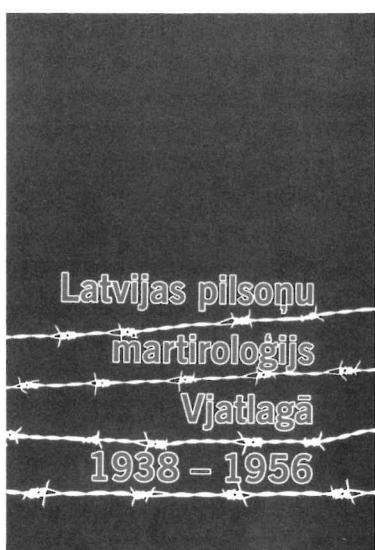
Grāmatas tapšanā piedalījās OM muzeja speciālisti. Kā pateicību par ieguldīto darbu Dagnija Staško ir saņēmusi DV atzinības rakstu „Par sevišķiem nopelnīem „Daugavas Vanagu” organizācijas darbā un mērķu sekmēšanā.”

Anda Līce

Atzinības rakstu Dagnijai Staško 2005. gada 22. oktobrī pasniedz „Daugavas Vanagu” Kanādā valdes priekšsēdis Arvīds Kalupnieks.

PIEMINĀI, PATIESĪBAI, APSKAIDRĪBAI

MOCEKĻU SARAKSTS

Ar šādu nosaukumu Okupācijas muzejs 2006. gada 24. martā nodeva lasītājiem 520 lappušu biezu grāmatu ar 2567 badā, salā un vergu darbā bojā gājušo latviešu īsbiogrāfijām. Grāmata stāsta par vienu no PSRS vergu darba nometnēm, kurā bija ieslodzīti Latvijas pilsoņi. 87% no ieslodzītajiem bija latvieši, no tiem 91,4% pēc Krievijas Kriminālkodeksa 58. panta bija „tiesājušas” PSRS ārpustiesas iestādes – Sevišķā apspriede, „troikas”. Viņu noziegumi bija darbošanās kontrrevolucionārās organizācijās, nekomunistiskajās partijās, pretpadomju aģitācija un propaganda. Par kontrrevolucionāriem noziegumiem bija ieslodzīti 99,8% cilvēku. Lielākā daļa ieslodzīto (62,7%) Vjatlagā izdzīvoja mazāk par vienu gadu, 24,6% – līdz diviem gadiem. No visiem 3500 ieslodzītajiem (nerēķinot tranzītieslodzītos) mocekļu nāvē Vjatlagā bojā gāja 68% politieslodzīto. Tā kā politieslodzītajiem praktiski nebija iespējas dzīviem (kaut arī invalīdiem) iziet no Vjatlaga, šo nometni būtu jāsauc ne tikai par vergu darba, bet arī par nāves nometni, līdzīgi Osvencimai, Buhenvaldei un citām. Vjatlagā 1938.–1945. gadā bija gandrīz piecas reizes lielāka politieslodzīto mirsfība nekā Buhenvaldē.

Kas tad bija Vjatlaga mocekļi? Vispirms tā bija Latvijas politiskā, militārā, garīgā elite: Latvijas Republikas iekšlietu ministrs Kornēlijs Veidenieks, Latvijas Republikas labklājības ministrs Jānis Volonts, ģenerālis Jāzeps Ezeriņš, LU profesors Hermanis Alberts, bijušais

Saeimas deputāts Nikolajs Kļaviņš u.c. Tomēr Vjatlaga mocekļu lielākā daļa bija zemnieki, strādnieki, zvejnieki, amatnieki un citi „sociāli bīstami elementi”, kuri bija arestēti „latviešu akcija” 1937. un 1938. gadā, izvesti 1941. gadā, pēckara gados vai 1949. gada 25. martā PSRS VDK pilnīgi slepenajā operācijā „Krasta banga”. Grāmatas kopsavilkumā rakstīts: „Komunistiskais totalitārisms vēl nav miris, iekams nav nosaukti, apraudāti un pieminēti visi upuru vārdi – no pirmā līdz pēdējam.” No 44 nometnēm, kur ceturtā Krievijas impērija – PSRS – bija ieslodzījusi desmitiem tūkstošu latviešu, par vienu nu ir publicētas tās mocekļu īsbiogrāfijas.

Heinrihs Strods,
Pētniecības programmas vadītājs

KLUSUMS UN APLAUSI

No kreisās: S. Kalniete, M. Gailītis, B. Nollendorfa, V. Nollendorfs.

Ir iznācis 367 lappušu biezas Sandras Kalnietes grāmatas „Ar balles kurpēm Sibīrijas sniegos” izdevums angļu valodā. Dīvainas izjūtas pārņem šādu grāmatu atvēršanas brīžos – tās ir tik skaudras, ka it kā neklātos aplaudēt, vajadzētu noliekt galvu un klusēt ciešanu un upuru priekšā. Tomēr mēs aplaudējam, tā pateicoties par mēģinājumu izstāstīt neizstāstāmo.

Aplausi ir vienotības zīme ar tiem, kuri uzdrīkstējušies neklusēt. Nosaucot lietas to īstajos vārdos, viņi iekustina kādus nerēdzamus spēka laukus, un tas vienmēr nozīmē kādas pārmaiņas sabiedrībā.

Vai patiesībai par laikmetu, kas taču tepat vien vēl ir, jelkad izdosies pārkliegt pasaules lielvalstu vadītāju politisko divkosību, naudas žvadzoņu un cilvēku lēttīcību? Pasaule ir tik pašprietekama un pilna savu baiļu. Izpratne nāk tikai pēc tam, kad ar basām kājām katrs pats ir bridis pa Sibīrijas vai kādiem ciemiem sniegā.

Grāmata jau ir izdota astoņās valodās. Gatavojoši tulkojumu angļu valodā, satikās divas personības – grāmatas autore un no mītnes zemes Kanādas pirms astoņiem gadiem Latvijā atgriezusies Margita Gailītis. Viņa tulko grāmatas, kas pasaulei stāsta par Latviju un latviešiem un ir nozīmīgas arī viņai pašai. Grāmatas māksliniecisko iekārtojumu ir veicis mākslinieks Juris Petraškevičs.

Anda Līce

JAUNIEGUVUMI

*Sāp rokas –
nav radušas tā – bez darba.
Sāp rokas,
ja darbs no tām šķirts.
Kad rokas dara,
tad arī sirds.*

Veltas Šūmanes (dzim. Nedaškovskas) 1948. gadā Centrālcietumā baltajā izvilkumā izšūtais galdauts.

*Uzvilk blūzi,
baltu kā mājupceļš, brunčus,
smagus kā rudens arums,
piespiest saktu pie krūtīm
un atšķirtību tā varēt.*

1948. gadā izgatavoto Kuldīgas novada tautastērpu – brunčus, blūzi, ķieburu un saktu – līdzi saņēma 1950. gadā otrreiz uz Sibīriju izsūtītā Lidija Paulīne Klūga (attēlā kr. pusē).

*Dubulta nebrīve
un dubulta dzīve –
vienu teic mute,
galva citu domā.
To, ko pēddziņi meklē,
viņiem neatrast ceļa somā.*

Filtrācijas nometnē, Maskavas tuvumā, izgatavotais koferis ar slepeno nodalījumu piederēja Konstantīnam Klenovičam. Viņš tajā glabāja šķēres, bārdas nazi un alumīnija čemmi. Šie amata rīki izglāba viņam dzīvību – viņš nometnē strādāja par frizeri. Koferi muzejam nodeva viņa dēls Leonards Klenovičs.

*Pārvērtās lūgšanā
mātes domas un rokas.
Papīrs sabirza, palika vārdi
ap sirdi nepārraujamā lokā.*

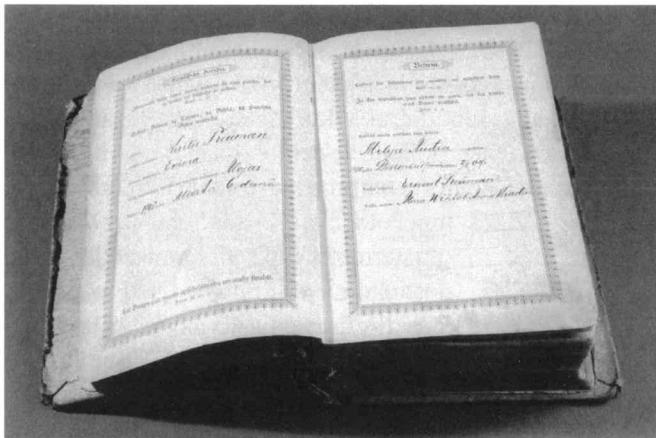
Identifikācijas žetona nēsāšanai paredzēto maciņu leģionārs Voldemārs Zaharevskis gan saņēma 1944. gadā, taču pašu žetonu tā arī nesaņēma. Maciņā viņš glabāja mātes Agates Zaharevskas un viņas māsas Helēnas līdzi dotos, uz papīra lapiņas uzrakstītos lūgšanas vārdus.

JAUNIEGUVUMI

*Formas cepure galvā.
Būtu tikai bijusi brīve,
gan jau tad aizkuģotu uz mājām
pa šo dzīvaino upi – dzīvi.*

Upju flotes formas cepuri Gunāram Strazdiņam piešķīra Tomskas apgabala Asino rajona Baturino sādžā, kur viņš strādāja kuģu būvniecības cehā.

*Sargājot līdzi nāca
vecajā drukā rakstūta,
mūžīgi jaunā ziņa
par cilvēka dzīvi
un vina sirdsapzinu.*

1905. gadā Jelgavā izdoto Bībeli, paslēptu miltu maisā, 1949. gada 25. martā no Limbažu rajona „Veckalējiem” Zeicmaņu ģimene aizveda uz Sibīriju – Tomskas apgabala Asino rajona Kazanku. Vecāsmātes Emmas Treimanes Bībeli muzejam nodeva mazdēls Kārlis Zeicmanis.

Lidj!

Dodes or seluruh Daungarib merdeka atau
pato. Branau sediabja cità Nagora pastaria. Peñarong
ta dengem laha. Ag jadiken un obrolan erana untuk
dimato un alogen laien.

Pemerintah pindah asirial kegerakan, Spanduk diberi
un teks latar ter plakatasi hadatus latas, Galonan
mimpis perang Tiongkok. Pemimpinan merasa resah un
ngelihui penantian tantis Olai, lai ciprop mampu
mata Kapit. Menginjam Isi nitaran rancak un taen
lungtakake akhiru menginjam
mewantau sange Santi. Sapie
ngan undutun ~~ngan~~ ~~ngan~~ ~~ngan~~ ~~ngan~~ ~~ngan~~ ~~ngan~~
den unnae tinganné läpat, m
en tarip. Santes Nagoras catatan : PPN Stipule Olai

15.Ⅷ 31.9.

Romans

A. kadijam: Laižu laicīgās zīmīt apjomīgās
AAM VĒRTAS ~~zīmēt~~ zīmēt pīsonie L. Šteinbergen,
Varpiņi ietil 2. da 6, Rīga.

Atradęjam:
 Lubicz urodził się w dniu 10.01.1911
 o pionkach 170 cm waży 75 kg
 zapiszając do: Starostwa Powiatowego - Grodzkiego
 województwa Wielkopolskiego
 w mieście Rydzyna
 na adresie: ul. 23 Kwietnia 2, dom 6
Wagnera

Ponieważ nabyłem – zamierzęm nabyć – obywatelstwo
 proszę na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 20. I. 20 r. o obywatelstwie Państ-
 stwa Polskiego (Dz. U. 7/20 poz. 44) o zwolnienie mnie z obywatelstwa polskiego.
 Razem ze mną nabyły – nabywają – obywatelstwo
 żona moja _____ z domu _____
 i dzieci moje: _____
 (podpis)

*Liktenis rāva projām,
vēstules atpakaļ skrēja.
Tā viņas skrien vēl šodien
to dienu nopūtu vējā,
un mēs lasām laikam pār plecu
ziņas, kas nenoveco.*

Šo vēstuli 1941. gada 14. jūnijā no vilcienu izmēta 1917. gadā dzimušais Romans Vilis Sniķers, kurš 1944. gada 21. jūlijā gāja bojā Krasnojarskas apgabalā. No tā paša vilciena, tikai cita vagona vēstuli izmēta arī viņa tēvs Vilis Sniķers, viņu nošāva 1942. gada 6. aprīlī Soļikamskas nāves nometnē. Vienu no vēstulēm ar velosipēdu no Ogres uz Rīgu atvedis kāds ebreju puisis. Vēstules muzejam nodeva Romana Viļa pusbrālis Ivars Snikers.

SABIEDRISKĀS LIETAS

MUZEJA APMEKLĒTĀJI GIDU SKATĪJUMĀ

No muzeja darbiniekiem gidi apmeklētājiem ir vistuvāk, visvieglāk un vienmēr sasniedzami un tādēļ kļūst tiem par savu veida uzticības personām, pie kā vērsties ar savu komentāru, ieteikumu vai lūgumu pēc palīdzības. Turklat gidi dzird ne tikai to, ko apmeklētāji saka tieši, bet arī viņu savstarpejās sarunas, komentārus par ekspozīciju, jautājumus ekskursijas laikā, viņi redz, kura ekspozīcijas daļa cilvēkus interesē vairāk, kura mazāk...

Apkopojot muzeja gidi sacīto, top skaidrs, ka neatkarīgi no tūrisma sezonas muzeju ik dienas apmeklē gan ārvalstu tūristi, gan Latvijas iedzīvotāji. Lielākā apmeklētāju daļa ir tūristi no Rietumeiropas un Ziemeleiropas, kuriem galvenie Latvijas vēstures fakti jau ir zināmi. Vietējie iedzīvotāji (izņemot skolēnus) nāk retāk. Publīka ir ļoti daudzveidīga. Daļa nāk, jo ir ieinteresēti attiecīgajā jautājumā, bet daudzi iegriežas vienkārši tāpēc, ka tūrisma ceļvedī ir informācija par muzeju. Rietumnieki nāk ar dažādām priekšzināšanām, pārsvarā par pēckara periodu – kara laiks un okupāciju maiņa daudziem ir pārsteigums. Tūristus īpaši interesē tas, kā cilvēki ir dzīvojuši aiz „dzelzs priekškara” Padomju Savienībā. Apmeklētāji izrāda lielu interesi par to, kas bijis, un tikai retais spēj būt vienaldzīgs pret notikušo. Nereti

interese ir tik dziļa un jautājumu tik daudz un tik plašu, ka ekskursijas ilgušas pat trīs stundas. Pēc ekspozīcijas apskatīšanas cilvēki nereti pienāk pie gida un pateicas par labo izstādi un materiāliem, kā arī par to, ka Latvijā ir šāds muzejs, kas neļauj aizmirst pagātnes liecības. Nav dzirdēts, ka kāds apmeklētājs būtu teicis, ka ekspozīcijā kas jāmaina. Vienīgi tiek atzīts, ka Vācijas okupācijas laikam ir atvēlēts salīdzinoši nedaudz vietas. Apmeklētāji parasti ir ļoti apmierināti ar gidi ekskursijām. Ir ieteikumi izveidot vairāk audiovizuālos materiālus, demonstrējamām filmām nodrošināt subtitrus angļu valodā, iekārtot muzejā arī kafejnīcu. Taču pārsvarā slavē, ka muzejs ir viens no labākajiem, ko nācies redzēt.

2005. gadā Okupācijas muzeja ekspozīciju apmeklēja 111 489 cilvēki. Muzeju gida pavadībā apmeklējuši 4406 skolēni 218 grupās. Muzeju gada laikā apmeklējušas 63 oficiālas ārvalstu delegācijas, tai skaitā ASV pirmā lēdija Laura Buša, Izraēlas prezidents Moše Katsavs un Krievijas vēstnieks Latvijā Viktors Kaļužnijs.

Zanda Dūma,
OM sabiedrisko attiecību koordinētāja

OMF PADOMES SĒDE

JAUNAIS ORGANIZĀCIJAS NOSAUKUMS: OKUPĀCIJAS MUZEJA BIEDRĪBA (OMB)

Latvijas Valsts Biedrību un nodibinājumu likums, kas ir spēkā kopš 2004. gada aprīļa, paredz, ka visām sabiedriskām organizācijām Latvijā jāpārreģistrējas. Turklat tāda organizācija kā Okupācijas muzeja fonds (OMF) nedrīkst savā nosaukumā saglabāt vārdu „fonds”. Tādēļ OMF padomes sēde 2006. gada 14. un 15. janvārī apstiprināja jaunu organizācijas nosaukumu: Latvijas Okupācijas muzeja biedrība (OMB) un jaunus statūtus, kas ir saskaņā ar likumā noteikto sabiedriskas organizācijas vadības struktūru. Sēdē ievēlēja OMB atbildīgo vadību – valdi: valdes priekšsēdi Pēteri Bolšaiti, valdes locekļus – Jāni Andersonu, Dzintru Bungs, Intu Bušmanu, Ojāru Celli, Valteru Nollendorfu. Sēde apstiprina Nākotnes nama projekta struktūru un darbiniekus, muzeja budžetu un darba plānu 2006. gadam, muzeja nolikumu un Annas Žīgures, Jura Petričeka un Ilzes Schwartz darbības otru termiņu. Līdz ar organizācijas jauno nosaukumu visi bijušie OMF padomes locekļi kļūst par OMB biedriem, tai skaitā arī sēdē jaunievēlētie Inta Bušmane un Ģirts Zēgners. OMF padomes sēdes turpmāk saukts par OMB biedru sapulcēm. Nākamā sapulce paredzēta Rīgā 2006. gada 8. un 9. jūlijā.

Gundega Michele,
Okupācijas muzeja direktore

*OMF padomes sēdes dalībnieki no kreisās:
1. rindā: F. Gordons, A. Žīgure, I. Kuduliņa,
P. Lazda, 2.rindā: M. Sinka, D. Albertiņa,
G. Michele, Dz. Bungs, A. Ozoliņš, 3. rindā:
P. Bolšaitis, I. Schwartz, V. Nollendorfs,
T. Kokneviča, J. Petričeks, I. Bušmane,
E. Pikelis, 4. rindā: J. Andersons, O. Celle,
E. Anderss, J. Kaža.*

MŪSU LAUDIS

Zanda Dūma, OM sabiedrisko attiecību speciāliste:

— Piedzimu 1984. gada jūnijā skaistajā Jelgavā. Turpat arī nodzīvoju savus pirmos 18 mūža gadus līdz skolas beigšanai, kad iestājos Latvijas Kultūras akadēmijā studēt franču kultūru. No šā maģiskā brīža mana dzīve aizvien vairāk saistās ar Rīgu. Pirms mazliet vairāk nekā gada, grāsoties uzsākt patstāvīgu „pieaugušā cilvēka” dzīvi atsevišķi no ģimenes, akadēmijā neskaitāmu krāsainu lapiņu jūklī nejauši pamaniņu sludinājumu, ka Latvijas Okupācijas muzejs meklē jaunus gidos. Tas likās interesanti, it īpaši tāpēc, ka līdz tam šajā muzejā bijusi nebiju. Aizsūtīju pieteikumu, un jau 2005. gada janvārī sākās manas darba gaitas. Gida darbs man ļoti patika, tomēr, kad vasarā Ilze Kuduliņa ierosināja man pārcelties uz apakšstāvu sākumā kā viņas palīdzei un vēlāk pārņemt viņas pienākumus pilnībā, nolēmu, ka tas arī varētu būt gana interesanti. Tā nu jau pusgadu kārtoju muzeja sabiedriskās lietas. Ārpus muzeja ļoti daudz mana laika paņem koris – ar dziedāšanu nodarbojos jau deviņus (!) gadus. Šobrīd esmu kopā ar ārkārtīgi jaukiem cilvēkiem, kuri sevi dēvē par jauniešu kori „Balsis”. Dziedot sanāk arī diezgan daudz braukāt pa svešām zemēm, un deviņu gadu laikā tas mani ir ieradinājis skatīties pasaulē ar atvērtu prātu, vienmēr būt gatavai nejaušībām, joprojām ticēt cilvēkiem un tam, ka smaids atver jebkuras durvis.

Ināra Graudiņa (dz. Kazīna), OMF pārstāve Austrālijā:

— Mans mūžs iesākās Rīgā 1936. gada 19. aprīlī. Vasaras pavadījām pie manas mātes vecākiem Galgauskas pagastā, kā arī Asaros, Jūrmalā. Skolas gaitas iesāku Rīgas pilsētas

2. pamatskolā. Mana māte Alma Kazīna bija skolotāja Rīgas kurlīmēmo skolā, tēvs Nikolajs Kazīns beidzis Latvijas karaskolu un bija Latvijas armijas virsnieks. 1944. gadā pirms došanās uz fronti tēvs ģimeni nogādaja pie radiem Spāres pagastā, Kurzemē. No frontes viņš neatgriezās – pie Opočkas, Krievijā, pazuda bez vēsts.

Sākās mūsu bēglu gaitas – māte ar četrām meitām – Gunu, Valdu, Ināru un gadu veco Mārīti – ar bēglu kuģi atstāja Ventspils ostu. Nākamos piecus gadus pavadījām Vācijas DP nometnēs. Tur turpināju skolas gaitas. Austrālijā ieradāmies 1949. gadā. Tā bija vienīgā zeme, kas uzņēma māti ar trīs mazgadīgiem bērniem. Vecākajai māsai bija 16 gadu un viņa skaitījās ģimenes galva. Melburnā beidzu vidusskolu, izstudēju par farmaceiti, ilgus gadus strādāju Royal Hospital for Women Sidnejā. Mans vīrs Valdis un es esam uzaudzinājuši divus bērnus. Sandra ir psiholoģe, Andis – ārsts toksikologs. Visi trīs mazbērni runā latviski, ir apmeklējuši latviešu skolu, piedalās „3x3” nometnēs. Latviešu sabiedrībā esmu rošīgi darbojusies visādos amatos, ieskaitot Tautas frontes atbalsta grupu Latvijai. Šī organizācija savāca daudz līdzekļu Latvijai, izsūtīja neskaitāmas tilpnes ar materiāliem slimnīcām, skolām, bērnunumiem utt. Es biju atbildīga par mācību grāmatu sūtīšanas akciju Latvijas augstākajām mācību iestādēm. Piedalījos arī grāmatas „We Sang Through Tears” tulkošanā. Tas bija ļoti traumatisks darbs. Man darba netrūkst. Trūkst tikai laika.

MŪSU LAUDIS

Līga Strazda, OM projekta „Nākotnes nams” sabiedrisko attiecību speciāliste:

— Kad man bija desmit vai vienpadsmiņu gadu, es atradu atbildi uz jautājumu, ko uzdod visiem bērniem: „Par ko tu mācīsies?” Es teicu: „Mācīšos vēsturi.” Un turpmāk atbilde vairs nemainījās. Tolaik, astoņdesmito gadu sākumā, man tas šķita vienīgais veids, kā izzināt noslēpumus, kurus jutu sev visapkārt.

Kad mazdārziņu kooperatīvā visi kaimiņi gatavojās svinēt Jāņus, es redzēju, ka maniem vecākiem ir daudz vairāk zināšanu, kā pušķot mājiņu, ko celt galda un ko dziedāt, nekā mūsu

kaimiņiem, kuri pie ugunkura dziedāja „Kajinka, kajinka moja”. Man patika kaimiņu onkulis, kurš agrāk bijis kara lidotājs, taču es nesapratu, kāpēc viņš dzīvo Rīgā, ja viņa lauki ir Ukrainā. Man bija viņa ūžel, ka viņam jādzīvo tik tālu no dzimtajām mājām, bet es nesapratu, kāpēc tā. Es cerēju, ka, izzinot pagātni, man atklāsies noslēpumi, par kuriem jutu – apkārtējie negrib runāt.

Pabeidzot Rīgas 3. vidusskolu un gadu nostrādājot Valsts arhīvā, iestājos LU Vēstures un filozofijas fakultātē. Pirmajos studiju gados šķita, ka mana specialitāte būs arheoloģija, jo pirms studijām vairākus gadus biju strādājusi arheoloģiskajās ekspedīcijās. Tomēr pirmajos atjaunotās Latvijas neatkarības gados arheoloģija tāpat kā citas zinātnes pēkšņi kļuva nevajadzīga, bet zinātnieki pārvērtās nabagos. Šķita, ka nākotne piederēs tiem, kuri lūkosies uz priekšu, nevis pagātnē. 1990. gadā Latvijā tika izveidota avīze „Diena”, kas pirmā centās tuvoties Rietumu žurnālistikas standartiem. Kad 1993. gadā avīze meklēja jaunus reportierus, kuriem nebija padomju žurnālistikas pieredzes, es pieteicos konkursā un sāku strādāt „Dienā”. Laikraksta štata reportiere biju līdz 2005. gada rudenim. Šajā laikā man izdevās ne tikai rakstīt avīzei, bet arī iegūt maģistra grādu vēsturē un tikt pie divām atvasēm.

Darbs Latvijas Okupācijas muzejā nāca kā jauns dzīves izaicinājums atgriezties pie vēstures un būt iesaistītai muzeja pārveidošanas procesā. Mans uzdevums ir sekmēt Nākotnes nama projekta attīstību un mobilizēt mūsu muzeja draugus, lai muzejam izdotos savākt Nākotnes nama iekārtošanai nepieciešamos līdzekļus. Ceru, ka mana līdzšinējā pieredze un muzeja darbā jauniegūtās prasmes palīdzēs šā interesantā un Latvijas sabiedrībai vajadzīgā uzdevuma veikšanai.

Andrejs Valdis Ozolinš, OMB loceklis:

— Esmu dzimis 1935. gada 21. oktobrī. Skolas gaitas sāku Vācijā, Bemsenes latviešu bēgļu nometnē. 1958. gadā beidzu Skolotāju institūtu Anglijā, 1962. gadā ieguvu Londonas universitātes bakalaura grādu matemātikā un fizikā, Batas universitātē papildinājos skaitliskajā analīzē. Valodnieku institūts 1989. gadā man piešķīra grādu latviešu valodā. 1958. gadā apprečējos ar Dulsiju Allenu (*Dulcie Allen*), mūsu ģimenē ir divas meitas – Māra un Zinta. Dzīvesbiedre un meitas ir iemācījušās latviski.

Esmu strādājis par laukstrādnieku, būvstrādnieku, pastnieku, rakstvedi. 1958. gadā uzsāku skolotāja darbu, 1970. gadā ieguvu pasniedzēja vietu Lesteres Politehniskajā institūtā, kas 1993. gadā kļuva par De Montfortas universitāti, pensionējos 1996. gadā.

Bītvprātīgs darbs latviešu sabiedrībā sākās 1962. gadā, līdz 1985. gadam uzņemoties ELJA (Eiropas Latviešu jaunatnes apvienība) Anglijas nodaļas neklātienes latviešu valodas kursu

Ilze Knezinska Schwartz,
OMFA priekšsēde:

— Piedzimu Alūksnē, dzīvoju Rīgā, Tukumā, Kuldīgā; pēc tam piecus gadus „dīpīšu” nometnē Fišbachā, Pie Nīrbergas. Bet savas dzīves garāko posmu esmu pavadījusi Klīvlandē. Mans profesionālais darbs ir psichiatrija.

Kādēļ iesaistījos Okupācijas muzeja atbalsta darbā? Vēsture ir ne tikai interesanta, bet minimāla zināšana par pagātnes notikumiem ir arī nepieciešama, lai saprastu, kas notiek šodien. Kopīga valoda un vēsture ir nacionālās identitātes pamatā. Latvijas 50 gadu okupācija pēc otrā pasaules kara ir būtiski iespaidojuši manu dzīvi. Visu mūsu, politisko bēgļu, dzīves ir veidojušās Latvijas okupācijas iespaidā.

Latvijas 20. gadsimta vēsture ir ļoti sarežģīta un grūti izprotama mums pašiem. Negribu tērēt savu laiku, dusmojoties par meliem, kas par mums ir stāstīti un rakstīti. Gribu palīdzēt nodrošināt, ka vēsturiska patiesība ir saglabāta, publicēta un nodota nākošām paaudzēm. Ja mēs paši nerakstīsim savu patiesību, tad citi par mums rakstīs melus.

vadīšanu un vēlāk jauniešu sagatavošanu latviešu valodas eksāmeniem. Pēc 1987. gada LNPL sesijas lūguma esmu darbojies izglītības nozares darbinieku grupā, kura izkārtoja latviešu valodas eksāmenus pie Valodnieku institūta. Vadīju sešas bērnu vasaras nometnes. Pēc pārcelšanās uz Lesteru no 1971. gada līdz 1976. gadam vadīju Lesteras nedēļas nogales latviešu skolu, arī gadskārtējos bērnu svētkus „Mūsmājās”. 1973. gadā strādāju latviešu valodas kursos Almelījā. Paīdzēju organizēt jauniešu vasaras kursus „Straumēnos”. Esmu bijis Anglijas latviešu Dziesmu dienu rīcības komitejas sekretārs. Kārtoju 1977. gadā Eiropas latviešu Dziesmu svētku Jaunatnes rīta skaņu plates izdošanu. Saistībā ar komponista Helmera Pavasara 80 gadu jubileju veicu viņa jubilejas plates, kam sekoja kasete, izdošanu. Vēl esmu kārtojis Eiropas latviešu Dziesmu svētku Jaunatnes rīta un Anglijas latviešu Dziesmu dienu kasešu izdošanu. Kopš 1980. gada darbojos LNPL. Divus termiņus biju RLA (Rietumeiropas Latviešu apvienība) prezidija priekšsēdis. 1996. gadā kļuvu PBLA valdes loceklis un

1997. gadā mani ievēlēja par PBLA valdes priekšsēdes Vairas Paegles vietnieku. Viņai atsakoties no priekšsēdes amata, ar 1998. gada 1. maiju kļuvu PBLA priekšsēža v.i., un 1999. gada uz nākamiem diviem gadiem mani ievēlēja PBLA valdes priekšsēža amatā. 2001. gada novembrī kandidēju PBLA valdes priekšsēža vietnieka vēlēšanās un, sākot ar 2004. gadu, esmu tikai valdes loceklis. No 1996. gada septembrā līdz 2003. gada oktobrim pildīju laikraksta „Brīvā Latvija” izdevēju kopas priekšsēža pienākumus.

Sabiedriskie amati: PBLA valdes loceklis, LNPL prezidija priekšsēdis, Anglijas Latviešu izglītības fonda priekšsēdis, DVF Lesteras nodaļas Revīzijas komisijas priekšsēdis. Vismaz 20 gadu esmu „Amnesty International” biedrs un no 1987. gada „Urgent Action” grupā ar pienākumu apmēram sešas reizes gadā rakstīt dažādu valstu valdošajām aprindām, kad tās ieslodzījušas kādu cilvēku tiesību aizstāvi.

SVARĪGI NOTIKUMI

Gunāra Astras piemiņas pastmarkas atklāšana un "pirmās dienas" aploksnes zīmogošana 2005. gada 22. oktobrī.

No kreisās: G. Michele, DV Pārstāvniecības Latvijā vadītājs V. Kursietis,
DV CV priekšēdis J. Augsts, Latvijas Pasta direktors G. Škodovs.

2005. gada 7. decembrī Okupācijas muzeju apmeklēja Igaunijas prezidents Arnolds Rītels.

ZIEDOJUMU VĀKŠANA

AMERIKĀ

Kopš 2005. gada esam izsūtījuši 20 apkārtrakstu. Klīvlandes pensionāru biedrībā es stāstīju par Nākotnes namu un rādīju reklāmas video. Aizsūtīju apsveikumu Amerikas Latviešu apvienības kongresam ar pateicību par atbalstu OM un cerību uz turpmāku devīgu atbalstu. OMFA izmanto katru izdevību atgādināt par OM nozīmi un vajadzībām. Pateicoties sabiedrības atsaucībai, ziedoju ienāk katru mēnesi, tas nozīmē daudz darba kasieriem Dainai Albertiņai un Alvim Freimanim un pateicības vēstuļu rakstītājām Dainai Auziņai un Brigitai Bēdelis. Daudzi jubilejas un bēru gadījumos dāvanu un puķu vietā lūdz piemiņas ziedojuimus OM.

Vaira Pelēkis Christopher savā mājā rīko Sietlas latviešu grāmatu lasīšanu pārrunas. Katru reizi sanāk no 20 līdz 30 cilvēku. Piedalīšanās pārrunās ir saistīta ar minimālu \$25 ziedoju kādam labdarības mērķim. Parasti tas ir Baltijas studiju programma Vašingtonas universitātē, bet vienreiz gadā tas ir OM. Parasti saziedo vairāk nekā \$1 000. Šā gada sanāksmē, pieminot 24. martu, pārrunāja Ilmāra Knaģa grāmatu „Bij' tādi laiki”. Šogad OMFA nosūtījām \$1 250. Pieminot 1949. gada deportāciju, šogad Vašingtonas štatā Latviešu biedrības paspārnē notika sarīkojums, kurā piedalījās Marisa Way Rogaine ar stāstu par savas vecāsmātes brāļa izdzīvošanu Sibīrijā pēc izsūtīšanas 1941. gada 14. jūnijā un es ar Valteru Nollendorfa PP prezentāciju par NN. Par labu OM sanāca \$2 350.

Ilze Schwartz,
OMFA priekšsēde

AUSTRĀLIJĀ

2005. gada septembrī es pārņēmu no OMF pārstāvēs Ilzes Daliņas ziedoju vākšanas darbu. Esmu izsūtījusi apmēram 200 apkārtrakstu ar pateicības vēstulēm ziedotājiem. Ziedoju visvairāk ienāk pēc apkārtraksta saņemšanas. Šoreiz atsaucās 24 ziedotāji (no tiem – četras organizācijas), tas ir, 12%. Apkārtraksta nodrukāšana un izsūtīšana izmaksā dārgi. Kopš 2005. gada septembra OMFA nosūtīti AUD 15 500. Jāatceras, ka organizācijas sastāv no individuāliem, kuri ziedo tieši caur savu organizāciju, tādēļ patiesais ziedotāju skaits ir lielāks. Individuālie ziedotāji katru gadu ir vieni un tie paši. Būtu jāatrod veids, kā piesaistīt jaunus, kā arī jaunāka gada gājuma ziedotājus.

Sidnejas Latviešu biedrības Dāmu kopa veic lielu darbu, OM atbalstīšanai rīkojot referātu pēcpusdienas. Atlikums tad nonāk muzejam. Par to ir jāpateicas Rutai Birzulei, pirmajai OM pārstāvei Austrālijā. Šogad Sidnejas Latviešu biedrība rīkos gadskārtējo Jāņu sarīkojumu un visu ziedoju atlikumu veltīs OM. Šajā sarīkojumā savu roku pieliek visas Austrālijas latviešu organizācijas, sākot ar bērnudārza mazuļiem un beidzot ar senioru saieta dalībniekiem. Es centījos veicināt, lai katra latviešu centra organizācija veltītu kādu sarīkojumu OM. Atsaucoties uz sludinājumu Sidnejas Latviešu biedrības biļetenā „Ritums”, vairāki bijušie leģionāri, kā arī viņu bērni ir pasūtījuši grāmatu „Latviešu leģionāri”. Pasūtītas arī citas muzeja Grāmatu galda grāmatas. Tās piegādātas pasūtītājiem tieši ar Edītes Uzticas palīdzību. Paldies Edītei!

Austrālijā var ziedot OM, čekus rakstot Okupācijas muzeja fondam un nosūtot tos Inārai Graudiņai 141 Darley Rd, Randwick 2031.

Ināra Graudiņa,
OMF pārstāve Austrālijā

ZIEDOTĀJI

ZIEDOJUMI NO 2005. GADA 1. JŪLIJA LĪDZ 2005. GADA 31. DECEMBRIM

Ziedotāja vārds parādās tā, kā viņš to ir uzrādījis. Aiz summas alfabētiski minēti visi, kuri šo summu ziedojuši. Par pamanītajām kļūdām lūdzam ziņot.

Valsts svētku veltījums USD 100,- Visvaldis un Jolanta Bokums; **50,-** Rita un Māra Šrams; Kārlis un Ruta Grants; Andrejs un Gunta Grīslis; **40,-** Gertrūde Blūms; **30,-** Dace Garuta; Voldemārs un Aina Pamovski; **25,-** Ināra un Juris Beitlers; Māra Reynolds; Ilmārs un Ināra Smiltiņš; Ivars Steinblūms; **20,-** Osvalds un Hildegarde Eglītis; Lelde Gilman; Vija Johnson; Elly Russell; **10,-** Lida Cilnis;

AUD 3870,- Sidnejas Latviešu biedrības Dāmu kopa; **1260.30** Melburnas Latviešu organizāciju apvienība; **1000,-** DV Melburnas nodaļa ; DV Vanadžu Melburnas kopa; Jāņa Daliņa piemiņas fonds; Latviešu biedrība Rietumaaustrālijā; **870,-** Anonīms ziedotājs; **700,-** Sieviešu rokdarbnieču kopa Sidnejā; **500,-** Jāņa Tiliba piemiņas fonds; Ruta E. un Aldis J. Birzulis; **400,-** Edmunds Āboltiņš; **380.30** Melburnas Latviešu ev. lut. draudze, Latv. ev. lut. Sv. Krusta draudze; **370,-** A. Gipslis; **300,-** Fomaida un Alfrēds Sīķēns; **250,-** Kārlis Zubeckis; **235,-** Uldis Šterns; **200,-** Alberts Mežals; **100,-** Ingrida Garafoli; Jānis un Melita Gulbji; Liliāna Pelše; Ausma un Gunārs Rozītis; Kaspars Svenne; Tālivaldis Zīle; **50,-** Anna un Andrejs Bicevskis; Marta Rozentāle; **25,-** A. Grantiņa;

CAD 100,- Kanādas Latviešu centrs Toronto; Jānis Ābols; Jānis Dindzāns; Jānis Graudiņš; Margers un Vija Groskaufmanis; Arvids Krastiņš; Rasma Likaševuca; Rasma Lukašēvice; Ženija Moruss; Edmunds Ozols; Valda Upītis; **50,-** Vilma Bertulsons; Edwin Ceplītis; Helena Lācis; **30,-** Viktors Kupers;

EUR 15000,- Kārlis Cīrulis; **2000,-** Daugavas Vanagu Hamburgas nodaļa; **800,-** Dr. Maksims Strunskis; **200,-** Antons Lapers; Laima Urdze; **100,-** Jānis Neimanis; **50,-** Edvīns Rosenfelds;

GBP 3020,- DVF Halifaksas nodaļa; **3000,-** Lielbritānijas Izglītības fonds; **1500,-** DVF Korbijas nodaļa; **1000,-** DVF Lesteras nodaļa; **100,-** Hilda Coen; Ivars Murovskis; **60,-** Ruta Parris; **50,-** Aina Brieze; **20,-** Arnolds Cāzers; Jānis un Inta Ezis; Staņislavs un Inese Rušenieki; Roberts Stalmeistars;

LVL 4750,- DV Kanādā valde un nodaļas; **4432.99** Latviešu apvienība Austrālijā un Jaunzēlandē; **1254,-** Sidnejas Latviešu biedrības Dāmu kopa; **1100,-** DV apvienība Bostonā; **1010,-** DVF Halifaksas nodaļa; **1000,-** Biruta un Arvīds Pāliņš; **707,-** DVF Bredfordas nodaļa; **498.49** Zviedrijas Latv. centrālā padome; **468,-** DV Toronto nodaļa; **428,-** DV Pertas nodaļa ; **288,-** DV Kanādā Hamiltonas nodaļa; **277,-** DV Vanadzes Bostonā; **215,-** Latviešu kredītsabiedrība Toronto; **200,-** Andris un Dace Dārziņi; **175,-** Vija Zauere; **174,-** DV Monreālas nodaļa; **140,-** DV Vanadžu St. Catharines kopa; **136,-** DV Vācija; **111,-** DV Ročesterā; **100,-** DVF Līdsas nodaļa; Tamāra Kalniņa; Leopolds, Volrāds un Ēvals Koppels; Jūlija Pundiņš; **60,-** Aivars un Indra Sinka; **50,-** Egons Andersons; Jānis un Skaidrīte Āpša; Valdis Liepiņš; **42,-** Nora Oliņš; **41,-** Elza Beks un Gunārs Dreimanis; **30,-** Jānis Šmits; Jānis Šmits; **20,-** Mārtiņš Šermanis; Mirdza Kraukle; Mirdza Krauklis; Lauris Žubulis; **10,-** Margaret Uppal; **5,-** Stefānija Vilciņa;

NOK 1000,- Latviešu biedrība Norvēģijā;

USD 1100,- Jānis un Velta Lazda; **1000,-** N.J. Latvian Federal Credit Union; Alfrēds, Sarmīte Grava; Artūrs un Ena Neparts; Andris Spruds; Ruta Straumanis; **535,-** Irma Zvaigzne; **500,-** DV apv. Linkolnā; Vašingtonas Ev. lut. draudzes Dāmu komiteja; Rasma Aistrauts; **470,-** Grand Rapido Latviešu biedrība; Ivars Gaide; **400,-** Ilmars un Dagmāra Kalniņš; Rita un Juris Petričeks; **380,-** Linkolnas Latviešu ev. lut. draudzes Dāmu komiteja; **364,-** Skenektedijas Latv. ev. lut. draudze; **320,-** Lansingas Latv. ev. lut. draudze; **316,-** Vilimantikas Latv. ev. lut. draudze; **300,-** Oaklandes Latv. ev. lut. draudze; Vinipegas Latviešu biedrība; Pēteris Bolšaitis; Ilze Stalis; Ausma Vilciņš; **250,-** Herberts un Edīte Evers; Mārtiņš Vēveris; **220,-** Evalds Mežulis; **201,-** Anna un Jānis Ripa Ruta Weber; **200,-** Rasma Dinbergs; Ruta Eramus; Elīta Gobiņa; Ārijs un Gunta Pakalns; Alberts Z Pravs; Silvija Rūtenberga; Edward Strazdiņš; Zaiga un Edvīns Tums; **180,-** Konektikutas Studenšu Korporāciju kopa; **151.41** Ilze Šimane; **150,-** United Latv. Ev.-Luth. Church; Skaidrīte Hāgelis; Māra Marchand; Portlandes un Sietlas latviešu sabiedrība; **140,-** Des Moinas un apkārtnes tautieši; **100,-** DV Vanadžu kopa Kalamazū; Elizabetes un Nuarkas Latv. ev. lut. draudze; Nūbransvikas-Leikvudas Ev. lut. draudzes Dāmu komiteja; Nujorkas Latv. ev. lut. draudzes Longailendas Dāmu komiteja; Zaiga Alksne Phillips; Arija Babans; Laura un Pēteris Blumbergs; Visvaldis un Jolanta Bokums; Olaf College; Sigīnda Dzenis; Marta Grīnbergs; Gunārs Grūbe; Inta Hasenkamp Mačs; Uldis un Vita Kākulis; Vivita Leonard Krievs; Maija un Modris Mednis; John Paleja; Ansis un Rita Uibo; Elizabete Ungurs; Juris Upatnieks; Dzintars Vallis; Arturs Valters; Rasma Vītols; Rūta Zariņa; Rūta Zariņa; **75,-** Velta un Andris Bensons; Rita Sēja; **55,-** Vilmārs Kukainis; Daira Skriblis; **50,-** Oregonas Latviešu biedrība; Inese Ābols; Ināra un Gunārs Andersons; Biruta Auziņš; Olģerts Balodis; Nicholas Berkholz; Pārsla Blāķis; Pauls un Denise Castillo; Sarma Davidson; Paulis Dermanis; Daina Šķiezna Elsberga; Rita un Māra Šrams; Laura C. Ellington; Vallija Freimanis; Kārlis un Ruta Grants; Andrejs un Gunta Grīslis; G un I Hartwell; Kārlis Lācis; Martha Mackin; Anna Melkers; Lalita

ZIEDOTĀJI

un Valdis Muižnieks; Dr. Voldemārs E. un Mirdza Nikmanis; Gunārs Noriņš; Aija Pakulis; Vaira Pelēkis-Christopher; Anna Pelsis; Leonija Petraska; Gatis un Minjona Plūme; Elmārs Priedītis; Gerda Roze; Alfrēds un Vilma Semeiks; Maija Stumbriņa; Māris un Janet Ungurs; Edvīns Upītis; Ansis Vilciņš; Vladimirs Zāle; Jānis un Biruta Zommers; Lauma Rev Zusevics; **40,-** Vilnis un Maija Baumanis; Ģertrūde Blūms; R. Brakovskis; Dzidra Šūmanis; Laimonis un Rute Krūmiņš; **35,-** Silvija un Douglas Copeland; Imants un Apolonija Timrots; **30,-** Dace Garuta; Indulis un Anda Grasis; Voldemārs un Aina Pamovski; **28,-** Martin Jennifer A; **25,-** Ilona Ansons; Ināra un Juris Beitlers; Vija un Andrejs Birnbaumi; Velta Celmiņš; Dzintra J. Dungan; Vilis un Irma Kurmis; Valentine Logina; Juris un Silvia Orle; Nikolajs Rasiņš; Māra Reynolds; Ilmārs un Ināra Smiltiņš; Irēne Stapars; Ivars Steinblūms; Liene Straumanis Sorenson; **20,-** Olga Akerbergs; Edvīns un Līvijs Circenis; Osvalds un Hildegarde Eglītis; Lelde Gilman; Vija Johnson; Zinta un Arvīds Kūlītis; G. Paeglis; Elly Russell; Kārlis Smiltens; Gvido Zakovičs; **15,-** Adrienne Gawrych; **10,-** Laima Bērziņš; Lida Cilnis; Ted Ermansons; Alise Felzenbergs; Gunars Ķīlpe; Helga Penka; **5,-** Juris Raudins.

ZIEDOJUMI NO KANĀDAS

500,- CAD Latvijas Nacionālā Apvienība Kanādā; Māra Pone; Pēteris Rataniks; Teodors un Inta Briedis; Ligita Galdīņš; Dzidra Indzers; Erna Luidmanis; Juris un Ligita Miezītis; Aina Selga; Rasma Stelps-Kirstein; Pāvils Vasariņš; **400,-** Argods un Rita Liepiņš; **300,-** Latviešu ev. lut. Vankuveras draudze; Dr. Ingrīda Strautmanis; Edvīns Zemitis; **250,-** Ivars Gaide; Rudolfs Šenbergs; **233,-** Gunārs Auniņš; **230,-** Edgars un Gundega Dāvidsons; Edīte Mednis; **200,-** Dr. Pāvils Cakuls; Alma Gailītis; L. un M. Gerdens; Zenta Juks; Arnolds Korms; Biruta Legzdiņš; Valters Nollendorfs; Kira Obrazcova; Helena Rutitis; **150,-** Jānis un Irēna Tenteris; **125,-** Kaspars Tūters; **100,-** Jānis Ābols; Edīte Āpše; Edwards un Vera Auders; Dzidra Bērziņš; Nora Birgeliņš; Valda Bolšteins; Daina Brauns; Alberts Caune; Baiba Ciruls; Vilis un Elga Dāboliņš; Jānis Dindzāns; Jēkabs Dzīlums; Jānis un Irēne Ezergailis; Anita Gaide; Ivars un Anita Gaide; Marģers un Vija Groskaufmanis; Groskaufmaņu ģimene; Daina Ives; Edgars un Lidija Jēgeris; Jānis I. Jente; Mirdza Kajaks; Aleksandrs un Erika Kalniņš; Klāva Sīpoliņa fonds; Venta Luucs; Vilhelmine Mikelsons; Otavas Latviešu senioru klubs; Rota Otto; Edmunds Ozols; Vija Runčigis; Māris un Mirdza Rutulis; Konstance Šķidra; Uldis un Joan Treiers; Ziedonis un Maija Upīte; Valda Upītis; Andrejs Zeltkalns; Stasis un Mirdza Znotiņš; **90,-** Ilga Andersons; **80,-** Māra Zandbergs; **70,-** Junija Langins; **50,-** Elmārs Amatnieks; Sofija Apinītis; Zigurds Augulis; Vilma Bertulsons; Zigrīda Birnis; Ivars un Maija Bite; Rita Bungay; Jānis Ezergailis; Sergey Fedoroff; Līga Gaide; Elsa Gelvans; Jānis Graudiņš; Imants Kauss; Ilmārs Kiršteins; Korporāciju kopa Otavā; Jānis Langins; Helena Lācis; Valentīne Leikučs; Jānis un Gita Lukstiņš; Anda Magrics; Kārlis Millers; Vija Millers; Rute Pakalns; Ernests Reinbergs; Kārlis Rēvalds; Victoria Taperts; Milda Veveris; Edward Vingris; Anita Zobens; Ivars Zutis; **40,-** Vijolīte Alksnis; Herberts Hausmanis; Vija Kluchert; **30,-** Visvaldis Brumelis; Viktors Kupers; Alice Wozniak; **25,-** Carl Dowd; Rasma Jēkabsons; Voldemars Kankis; Edite Mogensen; Anita Walters; **20,-** Rasma Kusmanis.

JUBILĀRU GODINĀŠANAS ZIEDOJUMI NO KANĀDAS

Godinot Edgaru un Gundegu Dāvidsonus 80 gadu jubilejā – Ilga Andersons; Vilis un Elga Dāboliņš; Edgars un Gundega Dāvidsons; Ivars un Anita Gaide; Edgars un Lidija Jēgeris; Māris un Mirdza Rutulis; Ziedonis un Maija Upīte; Māra Zandbergs.

Godinot Oļģertu Zariņu gadmijā – Jānis un Irēne Ezergailis.

Apsveicot Jāni Tenteri – Vijolīte Alksnis; Ilga Andersons; Anda Magrics.

MĒRĶA ZIEDOJUMI NO KANĀDAS

Sandras Kalnietes grāmatas „Ar balles kurpēm Sibīrijas sniegos” izdošanai angļu valodā (CAD 1000,-) – Latviešu Nacionālā Apvienība Kanādā.

Muzeja Izglītības programmai (CAD 300,-) – Latviešu Ev. lut. Vankuveras draudze.

OM Nākotnes namam (CAD 8690,-) – Jānis Ābols; Ilga Andersons; Vera un Edwards Auders; Zigurds Augulis; Dzidra Bērziņš; Nora Birgeliņš; Ivars un Maija Bite; Daina Brauns; Teodors un Inta Briedis; Vilis un Elga Dāboliņš; Edgars un Gundega Dāvidsons; Sergey Fedoroff; Anita Gaide; Ivars Gaide; Ivars un Anita Gaide; Līga Gaide; Ligita Galdīņš; L. un M. Gerdens; Marģers un Vija Groskaufmanis; Edgars un Lidija Jēgeris; Jānis Jente; Zenta Juks; Eriks un Aleksandra Kalniņš; Vija Kluchert; Biruta Legzdiņš; Argods un Rita Liepiņš; Venta Luucs; Erna Luidmanis; Juris un Ligita Miezītis; Valters Nollendorfs; Otavas Latviešu senioru klubs; Māra Pone; Pēteris Rataniks; Kārlis Rēvalds; Vija Runčigis; Māris un Mirdza Rutulis; Rasma Stelps-Kirstein; Dr. Ingrīda Strautmanis; Jānis un Irēne Tenteris; Ziedonis un Maija Upīte; Edward Vingris; Māra Zandbergs; Andrejs Zeltkalns; Edvīns Zemitis; Stasis un Mirdza Znotiņš; Anita Zobens; Ivars Zutis.

Kurta Fridrichsona izstādei (CAD 100,-) – Klāva Sīpoliņa fonds.

ZIEDOTĀJI

PIEMIŅAS ZIEDOJUMI

Aivars Stumbbris USD 50,- Maija Stumbbris;

Anna Ripa USD 200,- Edward Strazdiņš;

Arvīds Ungurs USD 100,- Zaiga Alksne Phillips; Rita un Juris Petričeks; Elizabete Ungurs; **75,-** Velta un Andris Bensons; **50,-** Pauls un Denise Castillo; Sarma Davidson; Paulis Dermanis; Laura C. Ellington; Vallija Freimanis; Kārlis Lācis; Anna Melkers; Gunārs Noriņš; Aija Pakulis; Vaira Pelēķis-Christopher; Rita Sēja; Māris un Janet Ungurs; **35,-** Silvija un Douglas Copeland; **25,-** Vija un Andrejs Birnbaumi; Velta Celmiņš; Irēne Stapars; **20,-** Edvīns un Līvija Circenis; **10,-** Alise Felzenbergs; Helga Penka;

Daina Rudzis USD 100,- Maija un Modris Mednis;

Egons Grantiņš AUD 25,- A. Grantiņa;

Ernests Langins USD 201,- Anna un Jānis Ripa Ruta Weber;

Godinot Dr. G. Jura Manguļa darba atceri, USD 50,- Biruta Auziņš;

Ijas Ķipsles AUD 370,- A. Ķipslis;

Margarita Sīdere USD 25,- Liene Straumanis Sorenson;

Nora Kūla USD 50,- Lalita un Valdis Muižnieks;

Roberts Zauers LVL 175,- Vija Zauere;

Silvija Ozola CAD 100,- Edmunds Ozols;

Voldemars Rugelis USD 200,- Ruta Eramus;

Voldemārs un Hermīne Gobiņi USD 200,- Elita Gobiņa.

PIEMIŅAS ZIEDOJUMI NO KANĀDAS

Pieminot...

Zigurdu Akotu – Aina Selga;

Valdi Alaini – Anita Walters;

brālēnu **Ojāru Alksnāju** – Groskaufmaņu ģimene;

Vilmu Bergmani-Ebeliņu – Vija Runģis;

Ojāru Brēdenfeldu – Elmars Amatnieks;

savu skolotāju **Elgu Dūnis** ģimnāzijā Vācijā – Kira Obrazcova; Rota Otto;

Lūciju Gaidi-Rozenbergu – Anita Gaide; Ivars Gaide; Līga Gaide; Dr. Ingrīda Strautmanis;

vecākus **Alvīni un Vilhelmu Innus** – Māra Pone;

Andreju Kalniņu – Junia Langina; Kira Obrazcova;

sievu **Mariju Kauss** – Imants Kauss;

Voldemāru Krugeru – Jānis Ezergailis;

Noru Kūlu – Edīte Āpše;

Eduardu un Līzi Luidmaņus – Ligita Galdiņš; Erna Luidmanis;

Silviju Ozolu – Edmunds Ozols;

kapteini **Kārli Vilciņu** – Dzidra Indzers;

Zlēku traģēdijas upurus – Baiba Ciruls.

Paldies arī tiem, kuri atstājuši savu artavu ziedoju muzeju kastē!

Laikā no 2005. gada 1. oktobra līdz 2006. gada 1. aprīlim muzeju ir apmeklējuši 33 455 cilvēki. Šajā laikā Okupācijas muzejā notikušas 20 protokola vizītes.

LASĪSIM, GODINĀSIM UN STIPRINĀSIMIES

Okupācijas muzeja krātuvē nonākušās staļinisma upuru liecības sākumā bija iecerēts izdot tikai vienā – 1991. gadā iesāktās sērijas „Via dolorosa” piektajā grāmatā. Pārlūkojot krājumus, ir tapis tik apjomīgs (apmēram 800 lappušu) manuskripts, ka ar apgādu „Nordik” vienojāmies – atmiņas ir jāizdod divās grāmatās. Daudzi no autoriem jau ir mūžībā, uzrakstītais ir viņu pēdējais vārds un sava veida piemineklis tiem neskaitāmajiem upuriem, kuri nepaguva liecināt. Tā ir mūsu šodien kopjamā garīgā mantojuma daļa, ko tā īsti spēsim novērtēt tikai pēc laika.

Patlaban ar mūsu rīcībā esošajiem līdzekļiem varam izdot tikai minētās sērijas piekto grāmatu. Okupācijas muzeja vārdā es aicinu iespēju robežās ar mērķziedojuumiem atbalstīt „Via dolorosa” sestās grāmatas sagatavošanu un izdošanu. Lasīsim mūsu vēsturi, godināsim upuru piemiņu un stiprināsimies viņu mīlestībā.

Anda Līce,
„Via dolorosa” sastādītāja

Mērķziedojumus var sūtīt, nodot un pieteikt ar norādi – „Via dolorosa” izdošanai.

MUZEJA GRĀMATU GALDA PIEDĀVĀJUMS

Grāmatas autors un nosaukums	Cena ar piesūtīšanu:	USD	CAD	AUD	EUR
Gadagrāmata 1999 Genocīda politika un prakse, 282 lpp.	18,00	20,00	23,00	12,00	
Gadagrāmata 2000 Komunistu un nacistu jūgā, 340 lpp.	21,00	23,00	27,00	14,00	
Gadagrāmata 2001 Nācija gūstā, 293 lpp.	21,00	23,00	27,00	14,00	
Gadagrāmata 2002 Varas patvaļa, 448 lpp.	23,00	25,00	29,00	16,00	
Gadagrāmata 2003 Pakta zona, 332 lpp.	23,00	25,00	29,00	16,00	
Gadagrāmata 2004 Cīņa par Baltiju, 340 lpp.	25,00	28,00	33,00	18,00	
<i>Visās gadagrāmatās ir rakstu kopsavilkumi angļu valodā.</i>					
Latvijas Okupācijas muzejs Latvija zem Padomju Savienības un nacionālsociāliskās Vācijas varas 1940–1991, latviešu un angļu valodā, 216 lpp.	30,00	33,00	38,00	23,00	
A. E. Feldmanis Maslenku traģēdija – Latvijas traģēdija. kopsavilk. angļu val., 355 lpp.	21,00	23,00	27,00	14,00	
Dokumenti liecina Latvijas vēstures dokumentu izlase skolām. 1939–1991, 197 lpp.	20,00	23,00	26,00	14,00	
A. Ezergailis Nazi/Soviet Disinformation. About the Holocaust, 215 lpp.	30,00	33,00	38,00	23,00	
S. Kalniete With Dance Shoes in Siberian Snows, 367 lpp.	37,00	41,00	48,00	27,00	
Latviešu leģionāri Fotoalbums. DV izdevums, 432 lpp.	75,00	85,00	100,00	50,00	
The Three Occupations of Latvia 1940–1991 (brošūra, 5 eksempl.), 50 lpp.	25,00	27,00	31,00	16,00	
A. Vilerts Destination Vorkuta, 157 lpp.	24,00	27,00	31,00	18,00	
H. Celmiņa Women in Soviet Prisons, 231 lpp.	24,00	27,00	31,00	18,00	
Fr. Gordons Latvians and Jews, 136 lpp.	13,00	14,00	17,00	9,00	
The Hidden and Forbidden History of Latvia under Soviet and Nazi Occupations 1940–1991 Latvijas Vēsturnieku komisijas rakstu izlase, 383 lpp.	30,00	33,00	38,00	23,00	
A. Zaljinskis Bez ienaidā un bailēm, II daļa, 277 lpp.	13,00	14,00	17,00	9,00	
Vjatlagā mirušo latviešu saraksts, 1938–1956 (sast. H. Strods), 519 lpp.	35,00	39,00	45,00	22,00	
H. Strods Metropolīts Augustīns Pētersons, 292 lpp.	20,00	23,00	26,00	16,00	

Informācija par grāmatām eu@omf.lv

ENGLISH LANGUAGE SECTION

IN THIS ISSUE...

In the introduction, the poet Anda Līce describes how many of us living in exile have felt – that in our minds and hearts our fatherland was only just out of reach.

The Chair of the Occupation Museum Association Board, Pēteris Bolšaitis, writes that as the number of visitors to the museum continues to grow each year, many new projects are being implemented to improve the Museum services and ensure that our recent history is clearly presented to all Museum visitors. He emphasizes that the support received from private donations is of vital importance to improve and ensure the future of the Museum of the Occupation of Latvia.

In the next article Museum staff members state some reasons why the enlargement of the museum, as proposed by the architect Gunnar Birkerts, is necessary. The director of the Education Programme, Danute Dūra, describes how two years ago it was possible to conduct a very successful lecture series, but because of lack of space and greatly increased attendance, this is no longer possible. The building enlargement plans include a meeting room, where lectures and other activities will be conducted. The Museum's curator, Ojārs Stepens, and the director of Archives and Collections, Taiga Kokneviča, emphasize the need for more space for exhibits and artefact storage.

ENGLISH LANGUAGE SECTION

Much has been done to ensure the reconstruction and expansion of the Occupation Museum. Līga Strazda, the PR coordinator for the reconstruction project, writes that the Museum just recently has become state-owned property. The reconstruction plans and the future use of the building now have to be coordinated with the Latvian Finance Department – the legal owner of the property. A proposal for a law to be passed by the Latvian Parliament is in preparation to ensure additional financing for the project from the government. Continued support by donors is however essential for the continuation of the work of the Museum, the furnishing and infrastructure of the new addition and a renewed permanent exhibition. Recently discussions have been actively resumed about the construction of a memorial in Rīga to commemorate victims of the occupation period. The most commonly mentioned site is next to the Museum. The Museum is participating in these discussions to ensure that the integrity of the reconstruction as proposed by architect Gunner Birkerts is not compromised.

Maija Sinka, the coordinator for the travelling exhibition in Germany, writes that the travelling exhibition of 2004 “Latvia Returns to Europe” has now been renamed as “Latvia is a Part of Europe.” It is a display of Latvia’s history, mainly concentrating on the occupation period (1940–1991) and the regaining of its independence. This exhibition has travelled to many countries, including Australia and the United States. The exhibition had not been shown in Germany until May 2004, but since then it has been in more than 20 cities. It has received many positive evaluations and has contributed to the recognition of the true history of Latvia as an essential component of Europe’s history.

The Museum’s Archive and Collection historian Evita Rukke describes the exhibition “From Terror to Freedom” that was shown in Veimar, Germany as one of the exhibitions in the project “The Social Collector”, of the ACC Gallery. The other exhibitions in the project consisted of historical artefacts from Germany, Japan and the United States.

The Museum’s current temporary exhibition “Extradition” was prepared by the Museum’s historian Aija Ventaskraste and the artist Janis Spalviņš. Through photos, letters, memoirs and documents it portrays the experience of the Latvian legionnaires who were extradited from Sweden after WWII.

The director of the Education Programme, Danute Dūra, emphasizes the importance of teaching Latvia’s history in all schools of Latvia. The Museum continues to work with schools, teachers and students, providing activities for school groups in the Museum and new teaching materials and for history teachers.

On November 10, 2005, the Latvian Welfare Association (Daugavas Vanagi) released a large photo album “Latvian Legionnaires”. The album commemorates the Latvian soldiers who had to wear foreign uniforms while fighting during WWII. All of the texts are also given in English.

March 24, 2006, the Occupation Museum presented the book “Mocekļu saraksts”, which includes short biographies of 2567 Latvians who died in the Vyatlag forced labour camps from 1938 to 1945.

The first of the series of books “Via Dolorosa” was published in 1991. The editor Anda Līce has now prepared the fifth

volume consisting of testimonies from victims of Stalinism. Financial support is kindly requested to also publish the sixths and final volume of the series.

The project to provide hand held audio guides for the Museum visitors has been funded by donations in memory of Dr. Verners Rutenbergs. The project is coordinated by the historian Ieva Gundare and the audio guides are available for rent since February 1. They provide guided tours of the Museum in Latvian and English. Other languages will be added in the future.

Zanda Dūma describes the important role of the Museum’s guides. They give the Museum visitors their first impression of the Museum: they greet the visitors, answer questions, conduct group and individual tours. Most of the guides are university students who are interested in history and have a good knowledge of one or more foreign languages.

Some of the recent acquisitions include a table cloth made in prison by Velta Šūmane; Leonards Klenovičs has donated his father’s, Konstantīns Klenovičs, suitcase with secret compartment where he hid his barber tools that ultimately saved his life; a uniform hat worn by deportee Gunārs Strazdiņš; a small bag carried by the legionnaire Voldemārs Zaharevskis that was meant for an identification badge, but contained his mother’s and sister’s prayers; a Kuldīga regional folk costume taken to Siberia by Lidija Paulīne Klūga when she was deported for a second time; a Bible which was taken to Siberia by the Zeicmanis family.

The OM exposition curator, Ojārs Stepens, writes about the changes made to improve the Museum’s exhibition about the occupation of Latvia by Nazi Germany.

About our staff and supporters:— Andris Valdis Ozoliņš tells us about his past and current involvement in the Latvian community in England. Ināra Graudiņa is the Museum’s representative in Australia. She writes about her family’s experiences in Australia and her interest in the work of the Museum. Zanda Dūma tells us about her life before working for the Museum and how she started as a Museum guide and then became the director of the Education Programme. Līga Strazda describes her love for history and her tasks as the PR coordinator for the “Museum’s reconstruction project.”

During the semi-annual OMB meeting in January, the name change (from Occupation Museum Foundation, OMF, to Occupation Museum Association, OMB) and new statutes were approved. Members whose terms had expired were reinstated: Anna Žīgure, Juris Petričeks and Ilze Schwartz. Two additional new members were approved: Inta Bušmane and Girts Zēgners. A new governing board was elected: chairman Pēteris Bolšaitis, members: Jānis Andersons, Dzintra Bungs, Inta Bušmane, Ojārs Celle and Valters Nollendorfs.

Fundraising efforts are described by Ināra Graudiņa of Australia and Ilze Schwartz of the USA. All donations are most gratefully acknowledged.

Karīna Čunčule, Guide
Gundega Michele, Director

Muzejs būs pateicīgs arī par jūsu ziedojušumu, jo no tā ir atkarīga muzeja nākotne.

Ziedojušus muzejam un grāmatu pasūtīnājumu var sūtīt, nodot un pieteikt:

Latvijā: Latvijas Okupācijas muzejs, Strēlnieku laukumā 1, Rīgā, LV-1050, Latvijas Unibanka, kods UNLALV2X002, konta Nr. LV67 UNLA 0002 4007 0051 7. Muzejā var ziedot ar kreditkarti. Pa pastu pieteikt ziedojušumu, uzrādot vārdu, adresi, tālruņa numuru, kartes nosaukumu, numuru un derīguma beigu termiņu. ASV: čeki rakstāmi OMFA, c/o Daina Albertiņa, 1053 Alder Lane, Naperville, IL 60540, USA. Ziedojušumi atskaitāmi, aprēķinot ienākumu nodokļus. **Kanādā:** čeki rakstāmi LRDF (“Latvian Relief and Development Fund”) ar piezīmi: ziedojušums Okupācijas muzejam, c/o Dagnija Staško, 16 Elterwater Ave., Nepean, ON K2H 5J2, Canada. Ziedojušumi atskaitāmi no Kanādas federālajiem ienākumu nodokļiem. **Austrālijā:** Ināra Graudiņa, 141 Darley Rd., Randwick, NSW 2031, Australia. **Lielbritānijā:** Andrejs Ozoliņš, 5 Leys Close, Oadby, Leicester LE24HJ, England, vai uz “The Latvian National Council of Great Britain” vārda 72 Queensborough Terrace, London W2 3SH, England.

Apkārtraksts Nr. 21, 2006. gada pavasarī, Rīgā. Iznāk divas reizes gadā. ISSN 1407-3668

Andreja Edvīna Feldmaņa fotogrāfija.

Redaktore Anda Līce, korektore Dzintra Auziņa, maketēja Niluta Bahmane un Ieva Gundare.

Latvijas Okupācijas muzejs (OM), Strēlnieku laukums 1, Rīga, LV-1050

Tālruņi: birojs – 7212715, Izglītības programma – 7211030

Fakss 7229255, e-pasts: omf@latnet.lv, mājaslapa: www.omf.lv